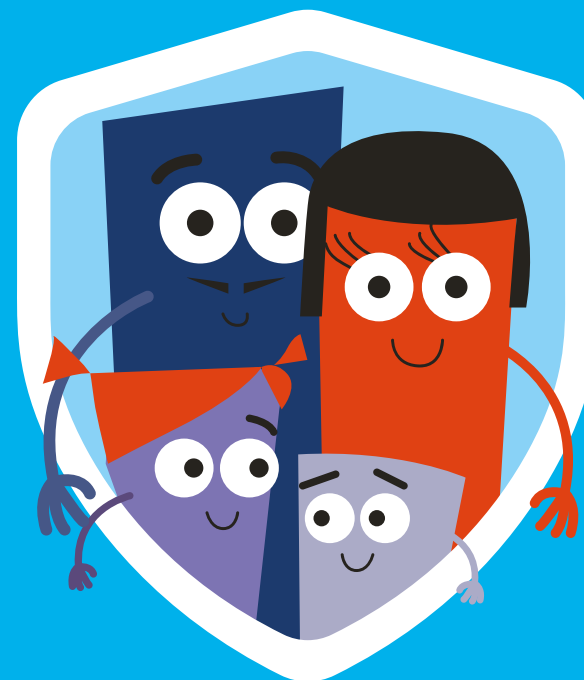

BE-READY

Weet jij wat te doen bij
een noodsituatie?

Interactief lessenpakket voor
de tweede graad lager onderwijs

Inhoud

Voorwoord.....	p. 3
Werkwijzer.....	p. 4

DEEL 1 – Inleiding

Les 1 Wat is een noodsituatie?.....	p. 5
-------------------------------------	------

DEEL 2 – Algemene info

Les 2 Een goed plan!.....	p. 10
Les 3 Schuilen of vluchten?.....	p. 14

DEEL 3 – Wat te doen bij ...?

Les 4 Weet jij wat te doen bij een industrieel ongeval?.....	p. 19
Les 5 Weet jij wat te doen bij een natuurbrand?.....	p. 21
Les 6 Weet jij wat te doen bij een griep epidemie?.....	p. 24
Les 7 Weet jij wat te doen bij een stroomonderbreking?.....	p. 27
Les 8 Weet jij wat te doen bij diefstal?.....	p. 29
Nuttige links.....	p. 31

Dit is een kant-en-klaar, interactief lessenpakket waarbij gebruik wordt gemaakt van deze symbolen:

- Ga naar de vorige pagina.
- Ga naar de volgende pagina.
- Druk de bijlage of het werkblad af.
- Ga terug naar de vorige locatie.

De eindtermen en leerplandoelen van dit lessenpakket vind je [hier](#).

Dit educatieve project is een initiatief van het Nationaal Crisiscentrum, in samenwerking met de Algemene Directies Civiele Veiligheid & Veiligheid en Preventie - FOD Binnenlandse Zaken, Rode Kruis-Vlaanderen en het Centrum voor Cybersecurity. De uitwerking werd gerealiseerd door Uitgeverij Averbode.

Concept: Nationaal Crisiscentrum & Sien Trekker • **Auteur:** Hubertine van den Biggelaar • **Illustraties:** Nationaal Crisiscentrum • **Foto's:** Shutterstock, Belga Images, Brandweerzone Rand en Brandweerzone Gent • **Eindredactie:** Isabel Vandeginste • **Vormgeving:** Els Vandervoort • **Projectleider:** Liesbeth Pairoux

Beste leerkracht,

Bedankt voor je interesse in dit lessenpakket rond noodsituaties.

De afgelopen jaren kregen we in België te maken met verschillende (grote) noodsituaties. Denk aan overstromingen, grote stormen, chemische ongevallen en de aanslagen in Brussel.

Toch blijkt uit onderzoek dat mensen doorgaans weinig aandacht hebben voor informatie over risico's en over de juiste reflexen in noodsituaties. Ze denken vaak: *Waarom moet ik me zorgen maken? Waar ik woon, zijn er toch geen risico's? En als er al iets gebeurt, dan kan ik rekenen op goede, professionele hulpverlening die snel ter plaatse is.* Daardoor voelen velen zich niet genoodzaakt om meer te weten te komen over potentiële noodsituaties en hoe ze daarop moeten reageren.

Toch is een goede kennis van de risico's in je omgeving cruciaal tijdens een noodsituatie. Door je goed voor te bereiden, kun je jezelf en je familie beter beschermen. Jouw gemeente, provincie en het Nationaal Crisiscentrum besteden dagelijks aandacht aan risicopreventie en voorbereiding. Zij identificeren en analyseren de risico's op hun grondgebied, maken noodplannen en oefenen die regelmatig. Tijdens een noodsituatie stellen de overheden en de hulpdiensten bovendien alles in het werk om burgers zo snel mogelijk in veiligheid te brengen. Helaas kunnen ze niet iedereen tegelijkertijd helpen. Daarom is het belangrijk dat je zelf actie kunt ondernemen en gepast kunt reageren in een noodsituatie.

Als je weet wat je voor, tijdens en na een ramp moet doen, kun je rustig blijven en op een juiste manier handelen. Zo zijn jij en je familie veiliger en kunnen de hulpdiensten gemakkelijker en beter hun werk doen.

Dit interactieve driedelige lessenpakket werd ontwikkeld door het Nationaal Crisiscentrum, verantwoordelijk voor noodplanning en crisisbeheer in België, in samenwerking met de Algemene Directies Civiele Veiligheid & Veiligheid en Preventie - FOD Binnenlandse Zaken, Rode Kruis-Vlaanderen en het Centrum voor Cybersecurity. Met deze lessen kun je leerlingen op hun eigen niveau informeren over zelfredzaamheid voor, tijdens en na een noodsituatie. De leerlingen verwerven de nodige kennis en daarnaast is er ook aandacht voor de verwerking van die kennis. Er is ook een [informatiebrochure](#) voor de ouders beschikbaar. Zo kunnen de leerlingen en hun ouders zich verder verdiepen in zelfredzaamheid bij noodsituaties. Dat is een stap in de goede richting voor ons allemaal.

Alle verdere informatie vind je op risico-info.be.

Hoe ga je met dit pakket aan de slag?

In dit lessenpakket vind je drie delen. Deel 1 en 2 behandel je het best in één blok. De lessen van deel 3 behandel je volgens voorkeur, interesse, beschikbare tijd of actualiteit. Elke les staat op zichzelf en vormt een afgerond geheel. Het lessenpakket is 'startklaar'. Alle benodigde werkbladen en materialen zijn in dit pakket voorzien. Bij het lesverloop zie je welke aanvullende materialen (zoals tekenmateriaal) en voorbereidingen je nodig hebt om de les soepel te laten verlopen.

DEEL 1: Inleiding

- > Wat is een noodsituatie? (les 1)

DEEL 2: Algemene info

- > Een goed plan! (les 2)
- > Schuilen of vluchten? (les 3)

DEEL 3: Wat te doen bij ...?

- > ... een industrieel ongeval (les 4)
- > ... een natuurbrand (les 5)
- > ... een griep epidemie (les 6)
- > ... een stroomonderbreking (les 7)
- > ... diefstal (les 8)

In de lessenpakketten voor de eerste en derde graad vind je andere algemene informatie (deel 2) en andere specifieke noodsituaties (deel 3) terug:

Eerste graad

les 2 Risico's herkennen
les 3 Hulp vragen
les 4 Koudegolf
les 5 Hittegolf
les 6 Overstroming
les 7 Onweer
les 8 Brand

Derde graad

les 2 Anderen helpen in een noodsituatie
les 3 Informatie zoeken in een noodsituatie
les 4 Nucleair ongeval
les 5 Massa-evenement
les 6 Cyberveiligheid
les 7 Terrorisme

Aandachtspunten

- Bij elke les geven we **achtergrondinformatie**, zodat je goed voorbereid met de les kunt starten.

- Het is niet de bedoeling om de leerlingen schrik aan te jagen. Ze moeten voldoende informatie krijgen, zodat ze inzien dat grote noodsituaties eerder uitzonderlijk zijn. Hun fantasie kan een situatie vaak erger maken dan ze is. Als ze weten hoe ze moeten reageren, zijn ze dus minder bang. Toch moet hun **angst** ernstig genomen worden. Daarom geven we je graag enkele tips:

- > Let op je **woordgebruik** en stel de dingen niet te negatief voor.
- > Benadruk dat iedereen in staat is te handelen in een noodsituatie en dat ook een kind op dat moment een **held** kan zijn.
- > Luister naar kinderen die hun **zorgen** uitspreken. Minimaliseer ze niet. Zeg dat je hen begrijpt en geef informatie en goede argumenten om hen gerust te stellen.
- > Check ook bij de **zwijgzamere kinderen** of zij niet met iets blijven zitten.

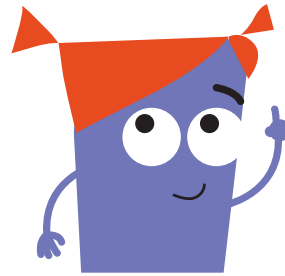
- Informeer de **ouders** over de lessen. Kinderen nemen wat ze horen in de klas bewust of onbewust mee naar huis. Zorg er dus voor dat de ouders verwittigd zijn en hun kind mee kunnen opvolgen.

- Zorg ervoor dat de ouders de **nodige informatie** krijgen, zodat ook zij weten hoe ze moeten reageren in een noodsituatie. Gebruik hiervoor de [informatiebrochure](#) die bij dit lessenpakket werd uitgewerkt. Ouders vinden er meer duiding, een overzicht van de onderwerpen die in de klas behandeld worden en krijgen nuttige tips voor thuis. Meer info vinden ze op risico-info.be.

Extra tools: landkaart met stickers & online game

- De BE-Ready [landkaart](#) is een handige tool die je doorheen het schooljaar klassikaal kunt gebruiken bij elke les. Deze kaart met stickers kreeg je in het begin van het schooljaar 2019-2020 bij het leerkrachtenpakket van Zonnestraal.

- Bij dit lessenpakket hoort ook de [online game](#) BE-Ready. Met dit spel kunnen leerlingen zich verder voorbereiden op verschillende noodsituaties. Spelen kan op risico-info.be/school.

Les 1 / Wat is een noodsituatie?

ACHTERGRONDINFO

De noodsituaties die zich in België kunnen voordoen, zijn niet altijd zoals je ze in rampenfilms ziet, met veel slachtoffers en grote explosies. Een noodsituatie is een gevaar, ramp of nare gebeurtenis die je overkomt en die zorgt dat jij (en anderen) in nood zijn.

Noodsituaties kunnen verschillende **oorzaken** hebben. Er zijn **natuurlijke oorzaken**, zoals bij een onweer, een aardbeving of een overstroming. Soms zijn er **menselijke oorzaken**, bijvoorbeeld bij een bomaanslag, een verkeersongeval of diefstal. Maar het kan ook aan onze **technologie** liggen. Denk maar aan een brand, een stroompanne, een treinongeval of een ongeval in een fabriek.

De **duur** van een noodsituatie kan ook variëren. Een brand of een ongeval zijn voorbeelden van kortere noodsituaties, terwijl een hittegolf, koude of een griep epidemie veel langer kunnen aanhouden.

Meestal is een noodsituatie **onverwacht**, maar sommige kunnen we voorspellen, zoals een onweer, een overstroming of een hittegolf.

Terrorisme bespreken we hier niet, omdat het leerlingen angstig kan maken. Als er toch kinderen zijn die er zelf over beginnen, kun je deze tips gebruiken:

- > Luister naar de kinderen en toon begrip voor hun zorgen.
- > Nuanceer het risico: het is een reëel risico, maar er zijn heel veel mensen die zich bezighouden met onze veiligheid, zoals de overheid, de politie en de militairen.
- > Zeg dat leerlingen met hun vragen ook bij jou terecht kunnen. Ook al heb je geen pasklaar antwoord, zo kunnen ze hun zorgen met iemand delen.

LESDOELEN

- > De leerlingen weten wat een noodsituatie is.
- > De leerlingen kunnen enkele voorbeelden geven van oorzaken van noodsituaties.
- > De leerlingen zien in dat er op sommige plaatsen een hoger risico is op een noodsituatie.
- > De leerlingen begrijpen dat het belangrijk is om juist te reageren als een noodsituatie zich voordoet.

MATERIAAL

- > [knipblad](#) (bijlage 1)
- > [landkaart](#) (bijlage 2)
- > [lied 112](#) (eventueel met print van de [liedtekst](#))
- > [werkblad](#) (bijlage 3)

LESVERLOOP

1) Instap

Laat de kinderen (evt. in duo's) de foto's van het [knipblad](#) (bijlage 1) uitknippen en vraag ze om die te sorteren in twee stapels. Geef daarbij nog niet de aanwijzing dat het om wel/geen noodsituaties gaat. Bespreek samen hoe de kinderen bij deze indeling uitgekomen zijn. Vraag bijvoorbeeld naar overeenkomsten. Probeer gezamenlijk met de kinderen in stapjes tot de definitie van een noodsituatie te komen. Laat daarna de kinderen de stapel kaartjes met noodsituaties rangschikken van ergste naar minst erge geval. Bespreek deze keuzes klassikaal zonder een waardeoordeel te geven.

VERVOLG / Les 1

2) Kern

Bekijk samen met de kinderen (klassikaal of in groepjes) de [landkaart](#) (bijlage 2) met stickers, die begin dit schooljaar werd meegeleverd bij het leerkrachtenpakket van Zonnestraal. Of gebruik [Google Maps](#) om in te zoomen op je eigen streek. Werk klassikaal.

- Kunnen de kinderen op de kaart hun eigen gemeente of regio vinden?
- Kunnen ze bedenken welke noodsituaties daar zouden kunnen optreden?
- Kunnen ze aangeven waar de meeste kans is op een overstroming, een natuurbrand of een ongeluk in een fabriek? Laat ze de stickertjes op de goede plaats plakken.
- Kunnen ze aangeven welke noodsituaties overal kunnen voorkomen, zoals een griep epidemie, storm en hittegolf?
- Wat zouden ze kunnen doen voor, na en tijdens een noodsituatie?

Laat de kinderen daarna (individueel of gezamenlijk) het [werkblad](#) (bijlage 3) invullen. Bespreek de antwoorden klassikaal.

Oplossing: 112 / rustig / zeggen / bosbrand / zaklamp / ramen en deuren / radio of tv / vluchtroute / thuis / binnen

Op deze sites vind je de risico's voor jouw gemeente of regio terug:

- Via [waterinfo.be](#) vind je zowel een overzicht van de actuele toestand als een voorspelling van (de kans op) overstroming, tijgebied, neerslag en droogte. Via de knop 'geoloket' kun je ook nakijken of er overstromingsgebieden zijn in jouw gemeente.
- Op [seveso.be](#) kun je opzoeken of er Sevesosites in jouw gemeente zijn.
- Op [nucleairrisico.be](#) vind je een kaart met de nucleaire noodplanningszones in België.
- Op [natuurenbos.be/waarschuwingen](#) vind je steeds een actueel overzicht van de brandfases voor de natuur- en bosgebieden in Vlaanderen.

- Loopt er een spoorlijn of een snelweg door jouw gemeente? Ook dat zijn risico's. Denk aan een treinongeval met gevaarlijke stoffen of een botsing met een vrachtwagen die brandstof vervoert.

3) Verwerking

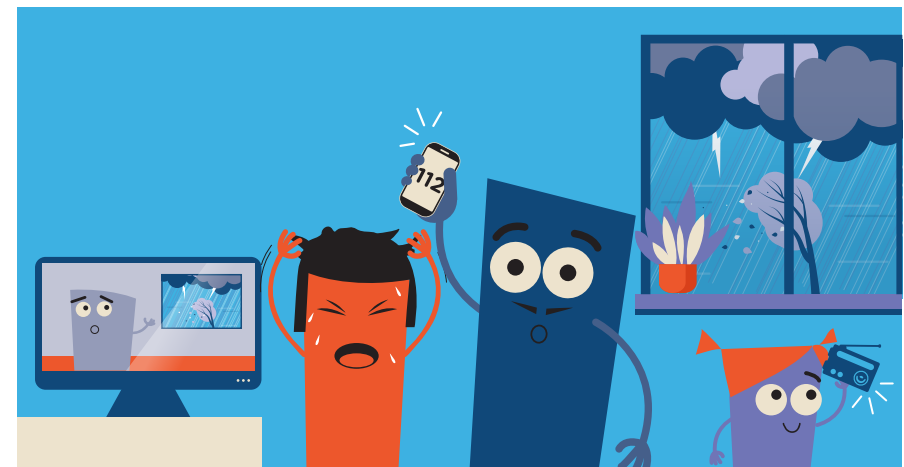
Download en luister klassikaal naar het [112-lied](#).

Stel daarna aan leerlingen deze vragen (waarvan de antwoorden in de liedtekst te vinden zijn):

- *Wanneer bel je 112? (Dringende hulp van de brandweer, ziekenwagen of politie nodig)*
- *Wat vertel je eerst? (Waar je bent)*
- *Wat vertel je daarna? (Wat is er gebeurd en zijn er gewonden?)*

Deel daarna eventueel het lied uit en zing het met de [liedjestekst](#) of handgebaren.

TIP: wil je verder oefenen met het bellen naar 112? Dan kun je kort een rollenspel doen met de kinderen, waarbij jij de 112-operator speelt. Laat een leerling naar jou bellen met een zelfbedachte noodsituatie of stel zelf een noodsituatie voor, of laat een medeleerling dat doen.

WAT IS EEN NOODSITUATIE?

© Shutterstock

© Brandweerzone Rand

© Brandweer Gent

© Shutterstock

© Shutterstock

© Shutterstock

© Shutterstock

© Shutterstock

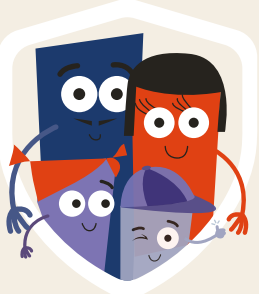
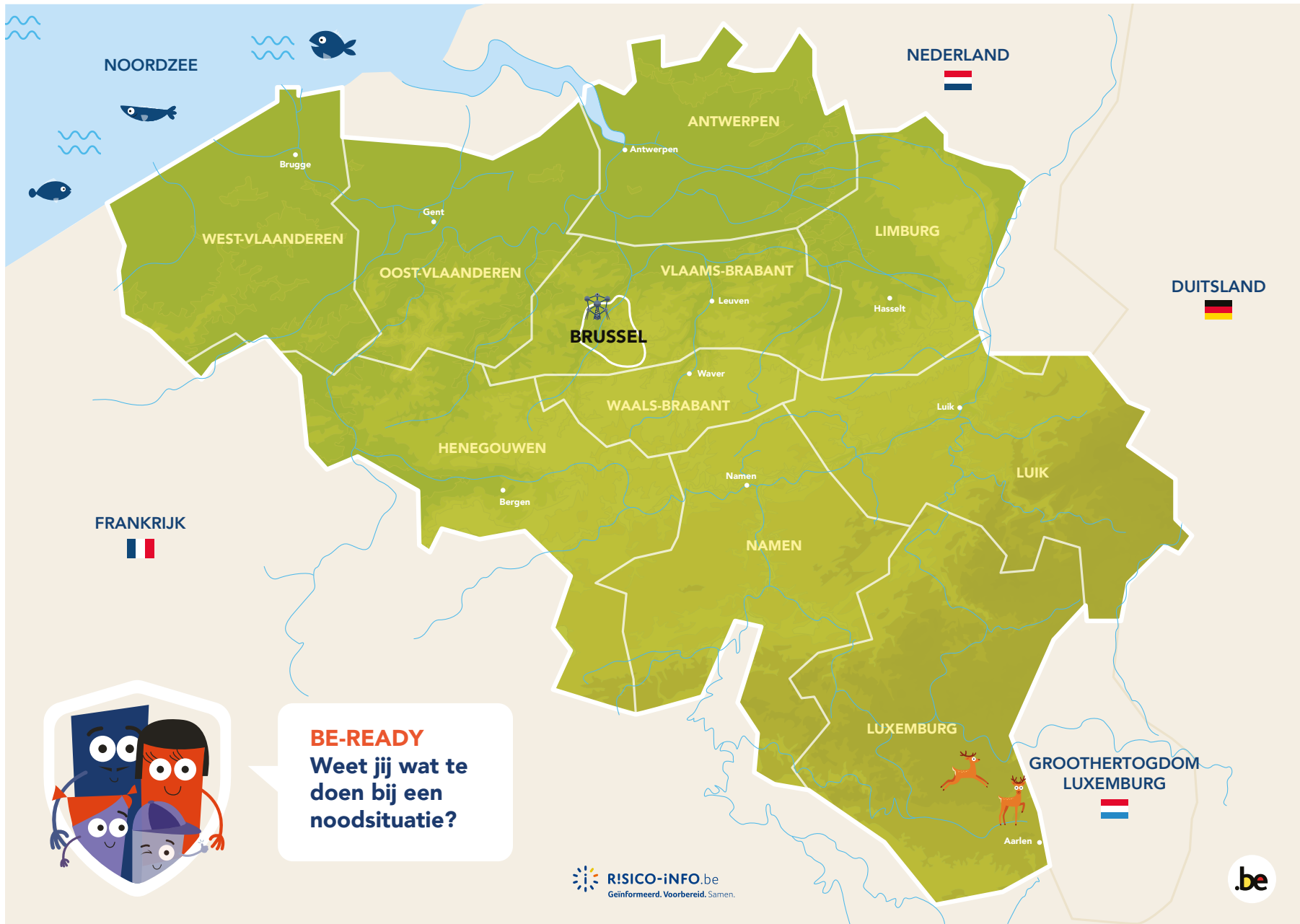
© Belga

© Shutterstock

Bijlage 2

BE-READY
Weet jij wat te
doen bij een
noodsituatie?

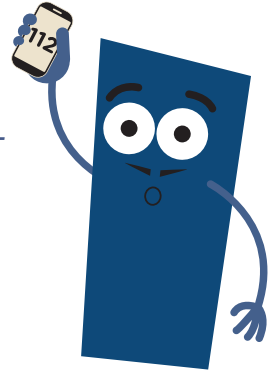

Naam:

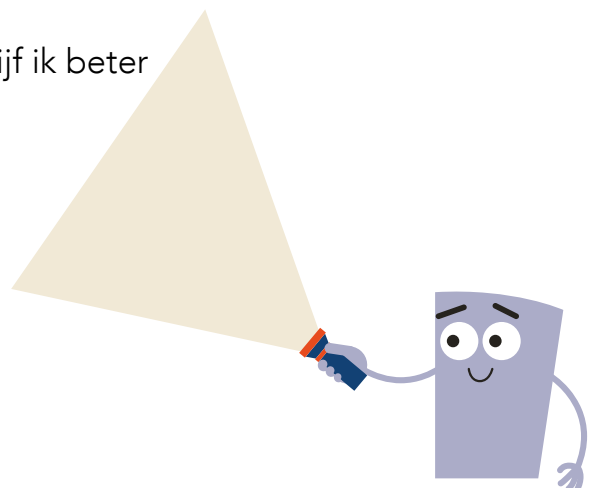
WAT IS EEN NOODSITUATIE?

Maak deze zinnen af.

Kies uit: *vluchtroute – binnen – rustig – ramen en deuren – zeggen – zaklamp – radio of tv – thuis – 112 – bosbrand.*

- Als ik in nood ben, bel ik
- Ik blijf als er een noodsituatie is.
- Als de hulpdiensten komen, doe ik wat zij
- Ik maak nooit vuur in het bos. Zo voorkom ik een
- Als de stroom uitvalt, gebruik ik een
- Als het stormt, ga ik naar binnen en sluit ik
- Als er een noodsituatie is, zet ik de
aan om te horen wat ik moet doen.
- Ik weet hoe ik mijn huis uit moet gaan als er iets is.
Deze oefen ik regelmatig.
- Als ik griep heb, dan blijf ik
- Soms is de lucht buiten niet zo gezond. Dan blijf ik beter
.....

DEEL 2 Algemene info

Les 2 / Een goed plan!

ACHTERGRONDINFO

Noodsituaties overkomen je, meestal ook nog onverwacht. Toch kun je je **voorbereiden** op een noodsituatie. Als je weet welke noodsituaties in jouw buurt kunnen optreden, kun je een **noodplan** opstellen. Een noodplan bevat minstens:

- > een grondplan van je huis met een (of meerdere) vluchtroutes;
- > de belangrijkste telefoonnummers (telefoonnummer van mama/papa, huisarts, familie of vrienden waar je terechtkunt ...);
- > een checklist van spullen die je in huis moet hebben (bv. rookmelders, noodpakket met o.a. zaklamp, eerste-hulpmateriaal, flesjes water ...);
- > een checklist van spullen om snel te verzamelen als je je huis moet verlaten (kleren, medicijnen, identiteitskaart ...);
- > een ontmoetingsplaats waar je elkaar kunt terugvinden, mocht je niet samen zijn.

Dat noodplan kun je oefenen, zodat je weet wat je moet doen als er echt een noodsituatie is.

Daarnaast is het verstandig om een **noodpakket** te maken. Daarin zitten alle noodzakelijke spullen die je nodig hebt bij bijvoorbeeld een stroomuitval.

Tot slot is het belangrijk om te weten wanneer je moet schuilen en wanneer je moet evacueren.

LESDOELEN

- > De leerlingen weten dat ze zelf enkele voorzorgsmaatregelen kunnen nemen om zich voor te bereiden op een noodsituatie.
- > De leerlingen kunnen voorbeelden geven van situaties waarbij er geëvacueerd of geschild moet worden.
- > De leerlingen weten welke spullen ze nodig hebben tijdens een noodsituatie.
- > De leerlingen zien het nut in van een noodplan en kunnen dat raadplegen indien nodig.

MATERIAAL

- > [werkblad](#) (bijlage 1)
- > [filmpje](#) 'Een eigen noodplan in 7 stappen' en [filmpje](#) 'Hoe reageer je in een noodsituatie?'
- > extra: [filmpje](#) 'Schuilen' en [filmpje](#) 'Evacueren'
- > lege versie van het [evacuatieplan](#)
- > stiften en 6 lege A3-vellen met op elk blad een noodsituatie

Bijlage 1

LESVERLOOP

1) Instap

Vraag kort aan de leerlingen wat ze nog weten over noodsituaties uit les 1. Laat de kinderen de A3-vellen zien en leg ze op verschillende plekken in de klas. Op elk A3-vel staat een noodsituatie (overstroming, natuurbrand, industrieel ongeval, griepepidemie, stroomonderbreking en diefstal) met daaronder drie kolommen (voor, tijdens en na).

Laat de kinderen in stilte enkele minuten door de klas lopen en op een vel schrijven wat ze voor, tijdens en na de betreffende noodsituatie kunnen doen. Benadruk vooraf dat er geen foute of goede antwoorden zijn. Aanvullen bij al opgeschreven dingen mag. Doorstrepen van opgeschreven dingen mag niet.

Voor het derde leerjaar kun je eventueel een voorbeeld ophangen dat een leidraad is voor de leerlingen of je kunt op elk vel al een tip schrijven die een houvast biedt. Bespreek nadien de tips kort met de klas en concludeer met de kinderen dat een voorbereiding en noodplan heel belangrijk zijn.

VERVOLG / Les 2

2) Kern

Deel het [werkblad](#) (bijlage 1) uit. Leg kort uit dat de leerlingen zelf de tekstjes gaan lezen en de bijbehorende opdracht maken. Bespreek nadien samen de antwoorden.

Oplossing:

1. groen, geel / 2. groen, geel / 3. groen, blauw, geel / 4. blauw / 5. blauw / 6. blauw / 7. blauw / 8. geel / 9. geel / 10. geel / 11. rood / 12. rood / 13. rood / 14. rood / 15. rood / 16. geel / 17. blauw

3) Verwerking

Ga samen met de kinderen op wandel door de school. Duid de vluchtwegen en verzamelplaatsen aan. Vertel dat zowel de school als de gemeente (en de politie, de brandweer, een ziekenhuis, de gouverneur, de minister ...) verschillende (nood)plannen hebben om te kunnen reageren in noodsituaties en dat ze die regelmatig oefenen.

Vraag hen of zij zich nog een evacuatieoefening herinneren en waarom ze denken dat het nodig is dat een evacuatie geoefend wordt op school. Vraag daarna of de kinderen thuis ook zo'n noodplan hebben of weleens oefenen. Als dat zo is, laat het kind dan kort vertellen hoe dat gaat en waarom hij dat doet. Is dat niet zo, vraag dan of het zinvol zou zijn om thuis ook zo'n plan te hebben en waar je dat zou kunnen ophangen.

Leg uit dat ze zelf (het begin van) een noodplan gaan maken en dat ze dat thuis met hun ouders/verzorgers kunnen afmaken. Bekijk daarna klassikaal het [filmpje](#) 'Een eigen noodplan in 7 stappen'. Graag nog meer info? Bekijk ook dit [filmpje](#) 'Hoe reageer je in een noodsituatie?'.

Bespreek vervolgens wat kinderen in hun **noodplan** moeten zetten:

- *lege versie van het [evacuatieplan](#) (om thuis met hun ouders verder aan te vullen) en belangrijke telefoonnummers*
- *poster met belangrijke telefoonnummers, welke spullen aanwezig moeten zijn (bv. rookmelders, noodpakket ...) en eventueel een schema waarop je kunt schrijven wanneer je moet oefenen.*
- *een checklist van spullen om snel te verzamelen als je jouw huis moet verlaten (kleden, medicijnen, identiteitskaart ...)*
- *een ontmoetingsplaats waar je elkaar kunt terugvinden, mocht je niet samen zijn.*

De leerlingen vertellen waar ze thuis het noodplan zouden ophangen.

Benadruk dat het noodplan opvallend of aantrekkelijk mag zijn.

Ze mogen dus tekenen, kleuren, knippen en plakken of een poster maken.

Geef eventueel de tip om thuis via [mijnnoodplan.be](#) een noodplan met het gezin te maken en te oefenen.

Naam:

EEN GOED PLAN!

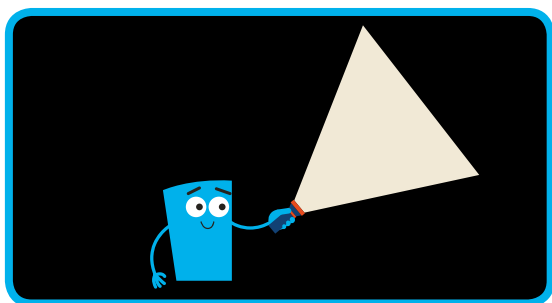
Lees deze tekstjes.

Ik blijf in huis!

Dit is Kamiel De Groen. Hij moet een tijd binnen blijven. Dat komt door een ongeluk in een fabriek in zijn buurt. Nu hangt er een vieze stof in de lucht.

Weet jij wat Kamiel moet doen?

Help, er is geen stroom meer!

Dit is Stefaan De Blauwe. Hij heeft geen stroom meer in huis. Zijn tv, radio, koffiezetmachine, wasmachine en koelkast doen het niet meer.

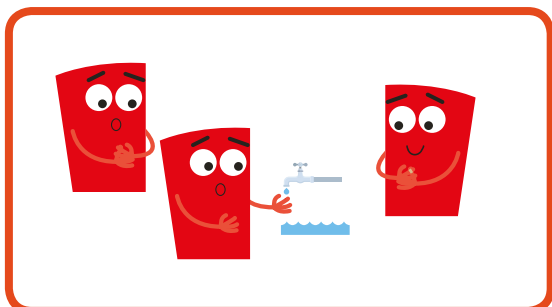
Weet jij wat Stefaan moet doen?

Ik zoek een veilige plek.

Dit zijn Jos en Isa De Geel. Zij kunnen niet thuisblijven. Dat komt door een bosbrand vlakbij hun huis. Dat kan gevaarlijk zijn.

Ze moeten daarom naar een veilige plek. Weet jij wat Jos en Isa moeten doen?

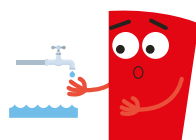
Ik verzorg een wonde.

Dit is Lieke De Rood. Ze heeft zich gesneden.

Weet jij wat Lieke moet doen?

Bijlage 1

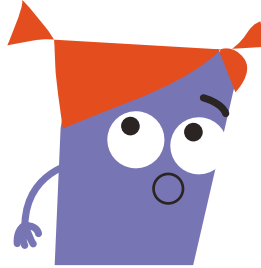

Naam:

HELP JIJ MEE?

Lees deze zinnen. Is het goede raad voor Kamiel, Stefaan, Jos of Lieke?
Kleur een of meer rondjes achter de zin in de kleur van hun achternaam.

1. Sluit ramen en deuren.
2. Luister naar de radio.
3. Zorg dat er een noodpakket klaarstaat.
4. Zorg voor een radio op batterijen.
5. Doe een warme trui aan.
6. Gebruik een zaklamp op batterijen.
7. Trek de stekkers uit het stopcontact.
8. Verzamel kleren voor één nacht.
9. Hou belangrijke papieren bij je.
10. Ga naar de plek die de hulpdiensten aanwijzen.
11. Was je handen of draag handschoenen.
12. Druk de wonde met een kompres dicht.
13. Maak schoon met water.
14. Doe een verband om.
15. Vraag hulp aan een volwassene of een dokter.
16. Blijf een tijdje in een onthaalcentrum (bv. de sporthal) of ga bij familie op bezoek.
17. Open de koelkast niet, om ervoor te zorgen dat het eten niet bederft.

Les 3 / Schuilen of vluchten?

ACHTERGRONDINFO

Bij een noodsituatie is het belangrijk dat je weet of je moet schuilen of evacueren. Dit laatste benoemen we naar kinderen als vluchten.

Als het buiten gevaarlijk is, kun je beter gaan **schuilen**. Denk aan een nucleair ongeval, Seveso-ongeval, hittegolf, (natuur)brand in de buurt met veel rook, onweer, stroomonderbreking en storm.

Schuilen doe je in drie stappen:

1. Ga naar binnen en blijf binnen.
2. Sluit ramen en deuren. Zet ventilatiesystemen af.
3. Luister naar de aanbevelingen van de overheid (online, via radio of tv) om op de hoogte te blijven van de situatie.

Als het gevaarlijk is om thuis te blijven, moet je **evacueren**. Denk daarbij aan een aardbeving of overstroming. Evacueren doe je nooit op eigen initiatief. Je evacueert alleen als de hulpdiensten je dat vragen. Als je op het verkeerde moment evacueert, kun je namelijk gevaarlijke situaties creëren, bv. onnodige files, in de rook van een gevaarlijke brand terechtkomen omdat de wind draait ... Bij een evacuatie ga je naar een onthaalcentrum (bv. een lokale sporthal of evenementenzaal) of verblijf je even bij familie of vrienden. Zodra de situatie weer veilig is, kun je terugkeren naar huis.

LESDOELEN

- > De leerlingen kunnen voorbeelden geven van situaties waarbij er geëvacueerd of geschild moet worden.
- > De leerlingen weten welke spullen ze nodig hebben tijdens een noodsituatie.
- > De leerlingen weten wat er in welke volgorde gebeurt in een noodsituatie.

MATERIAAL

- > [werkblad](#) (bijlage 1)
- > [knipblad](#) (bijlage 2)
- > [knipblad](#) (bijlage 3)
- > 4 waslijnen met 30 knijpers
- > 5 vellen A3-papier

LESVERLOOP

1) Instap

Laat de kinderen spelenderwijs ontdekken wanneer je moet schuilen of vluchten door het gedicht op het [werkblad](#) (bijlage 1) zonder inleiding voor te lezen. De kinderen vullen de ontbrekende woorden aan.

Oplossing: rook / schuilen / nood / vlucht / heet / blijft / gestegen / gaat

Vraag daarna of de kinderen het verschil tussen schuilen en vluchten kunnen uitleggen met behulp van deze vragen:

- *Wanneer schuil je? (Als het buiten onveilig is door bijvoorbeeld rook, onweer, storm, gassen in de lucht.)*
- *Wat zijn de drie stappen van schuilen? (Zie hiernaast)*
- *Wat heb je nodig als je lange tijd binnen moet blijven? (Genoeg eten, drinken, warme kleding, zaklamp op batterijen of draaisysteem of een knijpkat > introduceer/herhaal de term 'noodpakket')*
- *Wanneer vlucht je? (Als het thuis niet meer veilig is om te blijven)*
- *Wie bepaalt of je thuis kunt blijven of moet vluchten? (Bij een noodsituatie in jouw buurt bepalen de hulpdiensten dat. Ga nooit vluchten als de brandweer of politie je dit niet vraagt. Dat kan immers gevaarlijk zijn (als je door de rook of door de hevige regen moet). Als er iets gebeurt bij je thuis (bv. brand) moet je natuurlijk niet wachten tot je een oké krijgt. Dan ga je zelf zo snel mogelijk naar buiten.)*
- *Hoe weet je of je moet vluchten? (De politie of brandweer die aan je deur komt. Je kunt ook info krijgen via radio, tv of online)*
- *Wat moet je meenemen als je moet vluchten? (Knuffel, identiteitskaart, kleren voor één nacht, je lievelingsspeelgoed - maar natuurlijk niet alles! Benadruk dat het slim is om hier op voorhand over na te denken en te weten waar alles ligt).*

Bijlage 1

Bijlage 2

Bijlage 3

2) Kern

De leerlingen benoemen wat ze nodig hebben als ze moeten schuilen of vluchten aan de hand van een 'afmaakverhaal'. Elk kind krijgt minstens één kaartje van het [knipblad](#) (bijlage 2, printen op A3-formaat).

De vier kinderen met de startsituatie beginnen. Elk kind zegt om de beurt: 'Help! Er ... (noemt de situatie) en daarom ga ik ... (schuilen of vluchten)'.

Het kind hangt zijn kaartje aan de waslijn. Dan komt het volgende kind met de volgende stap. Hij herhaalt wat het eerste kind heeft gezegd en voegt daaraan toe: 'Ik sluit de ramen en deuren'. Hij hangt het kaartje aan de waslijn. Het derde kind herhaalt de stappen en voegt daaraan toe:

'Ik luister naar de radio of tv.' Het vierde kind herhaalt de stappen en voegt daaraan toe. 'En ik zorg dat ik (...) heb'.

Zo gaat het door tot bij elke situatie acht kaartjes aan de lijn hangen. Eventueel bespreek je kort waarom je die spullen nodig hebt.

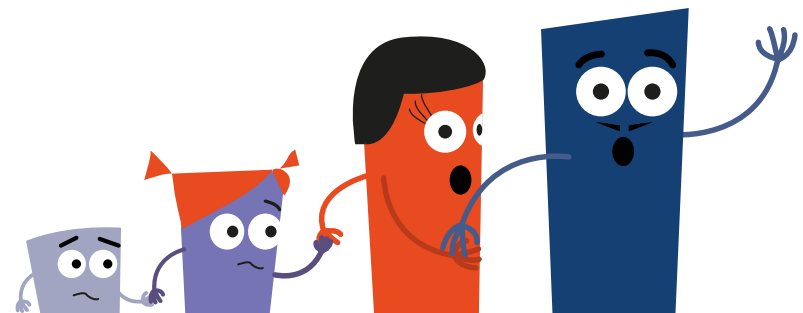
In het [online spel](#) BE-Ready kunnen de kinderen oefenen op het samenstellen van een noodpakket. Er vindt een stroompanne plaats. Met de zaklamp moeten ze de juiste spullen bijeenzoeken voor in hun noodpakket. Kunnen ze vinden wat belangrijk is en wat niet?

3) Verwerking

Voorzie vijf A3-bladen en schrijf deze vijf noodsituaties als titel op: *Natuurbrand / Overstroming / Hittegolf / Onweer / Brand in een fabriek*. Splits de kinderen op in groepjes en verdeel de noodsituaties onder de verschillende groepjes.

Op het [knipblad](#) (bijlage 3, printen op A3-formaat) vind je verschillende tips over hoe te handelen in een bepaalde noodsituatie. De kinderen krijgen alle mogelijke tips en zoeken met hun groepje samen welke tip bij hun noodsituatie hoort en plakken die op het blad. Met hun groepje brengen ze hun noodsituatie en hoe te handelen op een creatieve manier naar voren voor de andere kinderen van de klas, bv. in de vorm van een toneel, een stripverhaal, een liedje ...

Bespreek klassikaal en herhaal in welke situaties je moet schuilen en in welke vluchten. Schrijf een grote S (schuilen) of V (vluchten) op de A3-bladen.

SCHUILEN OF VLUCHTEN?

Zon of kou, wind of regen?
 Hoe goed kun jij daar tegen?
 Als de wind om je huis gaat huilen,
 kun je dan het beste binnen schuilen?
 En moet je van de hitte zuchten?
 Is het dan slim om weg te vluchten?
 Weet jij waar jij heen moet gaan?
 Luister goed en vul maar aan!

De brandweer raast door de straat.
 Ik weet al waar hij naartoe gaat.
 Ik zie de brand en ik ruik hem ook.
 De hele buurt staat vol met ...

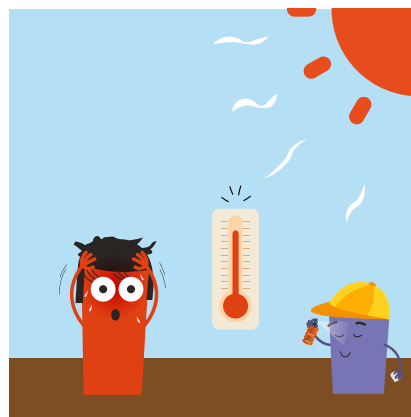
Oei, brand is echt niet fijn.
 Mijn ogen prikken en doen pijn.
 Nee, ik hoef heus niet te huilen.
 Ik kan maar beter ergens ...

Ik bak een ei op het fornuis.
 O nee, ineens is er brand in huis!
 Een kleine vlam wordt heel snel groot.
 Ik bel 112, want ik zit in ...

De brandweer komt er vast snel aan.
 Maar voor mij is het tijd om weg te gaan.
 Ik ren naar buiten, naar de frisse lucht,
 want bij brand is het goed als je ...

De zomer is mijn favoriete seizoen.
 Je kunt buiten dan van alles doen.
 Zwemmen of zonnen op een kleed.
 Maar soms is het buiten veel te ...

De mensen slaan dan gauw alarm.
 Want bij een hittegolf is het veel te warm.
 Als je dus in je zweetdruppels drijft,
 is het beter dat je binnen ...

In de zomer heb je met water heel veel pret.
 Toch is het belangrijk dat je goed oplet.
 Want soms valt er in korte tijd heel veel
 regen. Voor je het weet, is het water veel ...

Een overstroming is echt niet fijn.
 Je kunt daar maar beter op voorbereid zijn.
 En als het water veel te hoog staat,
 is het goed dat je naar een drogere plek ...

SCHUILEN OF VLUCHTEN?

<p>Help! Er hangt buiten veel rook die gevaarlijk is.</p>	<p>Help! Er is een grote ontploffing in de buurt.</p>	<p>Help! Er is een zware storm.</p>	<p>Help! Er is een overstroming.</p>
Ik ga schuilen.	Ik ga vluchten.	Ik ga schuilen.	Ik ga vluchten.
Ik sluit ramen en deuren.	Ik volg de instructies van de hulpdiensten.	Ik sluit ramen en deuren.	Ik volg de instructies van de hulpdiensten.
Ik luister naar de radio of tv.	Ik ga naar het opvangcentrum of verblijf bij vrienden/familie.	Ik luister naar de radio of tv.	Ik ga naar het opvangcentrum of verblijf bij vrienden/familie.
Flesjes met water	Huissleutels	Een gezelschapsspelletje om samen te spelen	Toiletzak
Voldoende eten	Identiteitskaart	Extra batterijen	Medicijnen
Een eerste hulpsetje	Lijst met belangrijke telefoonnummers	Een radio	Huissleutels
Radio of tv, tablet	Gsm met oplader	Een zaklamp of knijpkat	Laarzen

SCHUILEN OF VLUCHTEN?

Natuurbrand

Maak nooit vuur in de open natuur.

Kijk voor je vertrekt na of je het bos of natuurgebied in mag (zeker als het al lang warm is en niet meer geregend heeft).

Neem altijd een gsm mee als je in het bos gaat wandelen.

Bel 112 als je een brand opmerkt.

Vlucht uit het bos via de bestaande paden.

Overstroming

Doe regenkleding en laarzen aan.

Sluit de ramen en deuren van je huis.

Help mee om meubels op een veilige hoogte te zetten.

Neem enkel belangrijke spullen mee.

Vlucht als de hulpdiensten dat vragen.

Hittegolf

Sluit ramen, deuren en gordijnen.

Drink vaak en genoeg.

Draag een zonnehoed en zonnebril.

Draag lichte kleding van katoen en span je niet te veel in.

Schuil in huis op het warmste moment van de dag.

Onweer

Stap nooit via wegen waar je door het water de grond niet meer kunt zien.

Schuil nooit onder een boom.

Help om in je tuin spullen die kunnen omwaaien vast te zetten of zet ze binnen.

Haal de stekkers van elektrische apparaten uit het stopcontact.

Luister naar het weerbericht.

Schuil in je huis.

Brand in een fabriek

Sluit ramen en deuren.

Blijf op de hoogte van wat er gebeurt via radio of tv.

Schuil in je huis.

Vlucht als de hulpdiensten dat vragen.

DEEL 3 Wat te doen bij ...?

Les 4 / Weet jij wat te doen bij een industrieel ongeval?

ACHTERGRONDINFO

Chemische of Sevesobedrijven zijn bedrijven waar **gevaarlijke stoffen** worden gemaakt, verwerkt, behandeld of opgeslagen, zoals raffinaderijen en chemische fabrieken. De naam verwijst naar de Italiaanse gemeente Seveso. Daar vond op 10 juli 1976 een ontploffing in een chemische fabriek plaats en er verspreidde zich een dioxinewolk.

Een ongeval op een Sevesosite kan verschillende **gevolgen** hebben: brand, explosie, toxische wolk of een lek van milieugevaarlijke stoffen in waterlopen. Bij een industrieel ongeval proberen hulpdiensten, overheden en de eigenaar van het bedrijf de noodsituatie zo snel mogelijk onder controle te krijgen en de impact op de bevolking en het leefmilieu zo laag mogelijk te houden. Hier bestaan **noodplannen** voor, die regelmatig worden geoefend. De term chemisch ongeval kan bij kinderen onnodige angsten opwekken. Daarom spreken we in dit pakket van een *industrieel* ongeval. Op seveso.be vind je meer info en de locaties van Sevesobedrijven in België.

LESDOELEN

- > De leerlingen weten wat Sevesobedrijven zijn en weten of er Sevesobedrijven in de buurt zijn.
- > De leerlingen begrijpen dat Sevesobedrijven gevaarlijk kunnen zijn als er iets fout loopt.
- > De leerlingen zien in dat noodplannen belangrijk en nuttig zijn.

MATERIAAL

- > [werkblad](#) (bijlage 1)
- > vellen papier om posters te maken
- > materiaal om te knippen, plakken, kleuren, verven, tekenen ...

LESVERLOOP

1) Instap

Wijs enkele spullen aan (bv. van plastic of metaal) en vraag waar en waarvan ze gemaakt worden. Leg uit dat in een fabriek soms stoffen of installaties gebruikt worden die snel kunnen ontbranden of ontploffen, waardoor giftige gassen kunnen vrijkomen. Daarom werken die fabrieken extra veilig. Benadruk dat de fabrieken noodplannen hebben en die samen met de hulpdiensten oefenen. Vraag of de kinderen weten wat de speciale naam is voor een fabriek die met gevaarlijke stoffen werkt. Introduceer daarna de term Seveso en leg deze naam uit. Vraag of kinderen denken of weten of er Sevesofabrieken in de buurt staan. Laat dit in groep opzoeken via seveso.be. Vraag welk soort gevaar de iconen aanduiden (brandrisico, ontploffingsrisico, giftige of gevaarlijke stoffen voor de mens (toxisch risico) en giftige of gevaarlijke stoffen voor het milieu (exotoxisch risico).

2) Kern

De kinderen lezen de artikeltjes op het [werkblad](#) (bijlage 1) en tekenen telkens het juiste risico-icoontje of bedenken zelf een icoon. Ze noteren hoe ze zich kunnen beschermen tegen het risico. Benadruk dat deze berichten speciaal voor dit lessenspakket bedacht zijn. Zo voorkom je onnodige angst. Oplossing:

1. ontploffingsrisico > schuilen tegen rook, evacueren indien de brandweer dit adviseert
2. toxisch risico > schuilen
3. ecotoxisch risico > niet meer vissen/zwemmen in de beek en geen groenten of fruit uit de omliggende tuinen meer eten

3) Verwerking

De leerlingen maken in groepjes een poster met een stappenplan (voor, tijdens en na) over wat te doen bij een Sevesoramp. Elke groep krijgt een eigen deelonderwerp:

- *Informeer je (weten waar er Sevesofabrieken zijn, wat je moet doen en waar je informatie kunt vinden).*
- *Bereid je voor (een noodplan, een noodpakket ...).*
- *De juiste reflex (schuilen tijdens, maatregelen na een noodsituatie).*

Je kunt meerdere groepjes rond hetzelfde deelonderwerp laten werken. Ze gaan online op zoek naar info. Elke stap illustreren ze met een zelfbedachte picto. Hang daarna de posters op en bespreek ze. Benadruk dat een aantal stappen altijd gelijk zijn (aanmelden BE-Alert, noodpakket maken) en dat een aantal stappen verschillen.

Bijlage 1

WAT DOEN BIJ EEN INDUSTRIEEL ONGEVAL?

Naam:

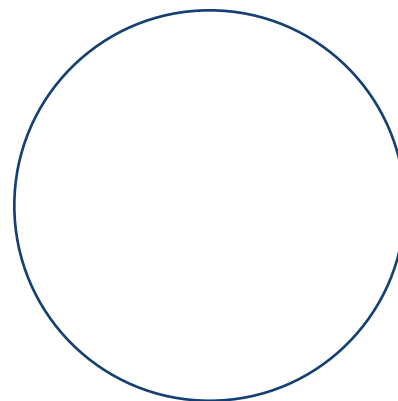

Lees de tekstjes. Over welk risico gaat het? Teken het in de rondjes. Hoe kun je je hiertegen beschermen? Noteer bij elke tekst een tip.

BRAND IN DE BUURT VAN CHEMISCHE FABRIEK

In de Fabrieksstraat in Arkendam staat er een huis in brand. De brandweer is bezig de brand te blussen. Er is een grote rookpluim zichtbaar in het dorp. Het huis staat naast een chemische fabriek. Daar werken ze met gevaarlijke stoffen. Die kunnen ontploffen bij brand. De politie is ter plaatse om de omgeving vrij te houden.

Dit is het risico:

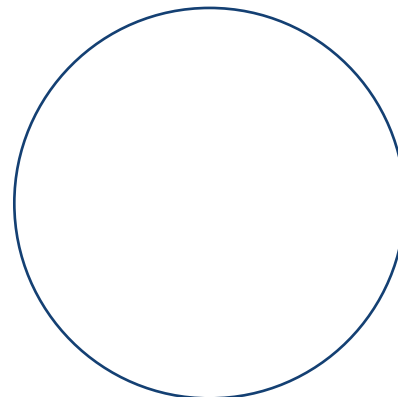
Je kunt je beschermen door:

.....
.....

EEN VIEZE GEUR IN HET DORP

Sinds deze ochtend hangt er een vieze geur in de gemeente Schonenbos. Die geur is afkomstig van een grote fabriek net buiten het dorp. De brandweer deed verschillende metingen in de fabriek om te kijken of de geur – naast erg vies – ook gevaarlijk is. Gelukkig bleek dat achteraf niet zo te zijn.

Dit is het risico:

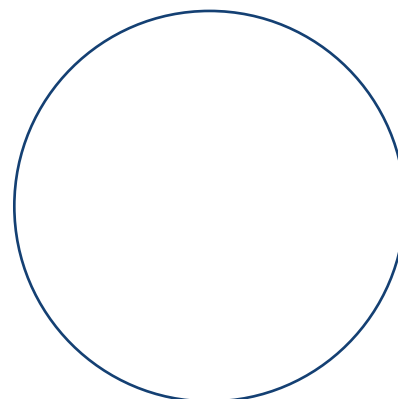
Je kunt je beschermen door:

.....
.....

GROENE SMURRIE IN DE BEEK

De visclub van Waterwal sloeg deze ochtend alarm. Ze zagen er groene smurrie in de beek. Uit onderzoek blijkt dat er in de dichtstbijzijnde fabriek in Waterwal iets is misgelopen. Hierdoor is een stof in het water terechtgekomen, die normaal in een speciaal vat wordt opgevangen. De beek wordt intussen gereinigd.

Dit is het risico:

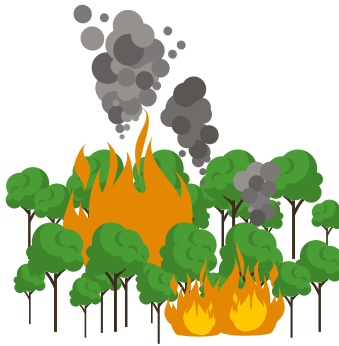
Je kunt je beschermen door:

.....
.....

DEEL 3 Wat te doen bij ...?

Les 5 / Weet jij wat te doen bij een natuurbrand?

ACHTERGRONDINFO

Elk jaar zijn er brandgevaarlijke periodes in bos- en natuurgebieden, vooral als het warm weer is en het lang niet meer geregend heeft. De meest brandgevoelige gebieden zijn heide en naaldbos. Om **brandgevaar** aan te duiden in Vlaamse bos- en natuurgebieden zijn er vier **codes**.

Code groen: weinig gevaar

Code geel: gevaar. Natuurgebieden beginnen droger te worden. Beheerders en brandweer zijn extra waakzaam.

Code oranje: hoog gevaar. Het is erg droog en brandgevaarlijk. Vuur maken is verboden. Beheerders en brandweer zijn extra waakzaam. Er wordt meer materieel en mankracht ingezet bij de brandweer. De brandtorens worden overdag bemand.

Code rood: extreem hoog gevaar. Het is extreem droog en brandgevaarlijk. Je mag het bos of natuurgebied niet in. Beheerders en brandweer zijn zeer waakzaam. Er wordt meer materieel en mankracht ingezet bij de brandweer. De brandtorens worden overdag bemand.

In andere gebieden gelden andere waarschuwingssystemen. In Wallonië bijvoorbeeld is het meestal aan de rand van het bos of natuurgebied aangegeven of er gevaar is of niet. Zo hangt er in de Hoge Venen een rode vlag uit als je het bos niet mag betreden.

Als je een natuurbrand merkt, bel je 112. Probeer je locatie zo goed mogelijk door te geven. Dit doe je het best aan de hand van herkenbare punten (paden, vennen, uitkijktorens, parkings ...) of door de app [112 BE](#) te gebruiken. Bij elke melding zal de brandweer door zijn ladders op te stellen, de locatie van de brand proberen nader te bepalen.

Het is vooral belangrijk melding te maken. Heb je geen gsm(bereik)? Evacueer zo snel mogelijk en spreek mensen aan die je op je vlucht tegenkomt.

LESDOELEN

- > De leerlingen weten dat het weer en de omstandigheden invloed hebben op het gevaar voor natuurbrand.
- > De leerlingen weten hoe ze zich moeten gedragen als er gevaar is op natuurbrand.
- > De leerlingen kunnen gepast reageren als er een natuurbrand zou zijn.

MATERIAAL

- > [werkblad](#) (bijlage 1)
- > [werkblad](#) (bijlage 2)

Bijlage 1

Bijlage 2

LESVERLOOP

1) Instap

Maak acht teams en leg uit dat de kinderen een codewoord gaan zoeken. Daarbij mag niet gesproken worden! Als een team wel praat, valt het af. Een lid van elk team tekent zonder iets te zeggen een woord op het bord. Dit woord fluistert de leerkracht in of laat hij op een kaartje zien. Elke leerling krijgt kort de tijd om het woord te raden. Hij schrijft het woord voor zichzelf op. Als de tijd om is, zegt de leerkracht het nummer van de letter die de leerlingen nodig hebben om de code straks te kraken. Het gaat om deze woorden: **bos** – (kamp)vuur – rook – tuinslang – brandweer – lucifers – alarm – wind – natuur – hitte – blussen. Leerlingen vergelijken in overleg met hun team hun antwoorden en de gevonden letters, en proberen daarmee het codewoord 'natuurbrand' te vinden.

2) Kern

Deel het [werkblad](#) (bijlage 1) uit en laat de kinderen in duo's de eerste opdracht maken. Bespreek de antwoorden. Laat leerlingen daarbij eerst zelf uitleggen waarom ze de betreffende keuze hebben gemaakt. Vraag ook hoe het komt dat er meer picto's groen omcirkeld zijn. Benadruk dat een goede houding of voorbereiding veel leed kan voorkomen. Benadruk dat de maatregelen die groen omcirkeld zijn, behoren tot de groene fase en dus altijd gelden.

Oplossing: alle pictogrammen gelden voor de groene fase. De regel 'Ga niet naar het bos' is een extra maatregel en geldt in de rode fase.

3) Verwerking

Deel het [werkblad](#) (bijlage 2) uit en laat de kinderen de vragen waar/niet waar invullen. Bespreek de antwoorden klassikaal. Laat de kinderen zelf bedenken waarom iets waar of niet waar is.

Oplossing: 1. NW / 2. W / 3. NW / 4. W / 5. NW / 6. W / 7. W / 8. W / 9. W / 10. NW

Bijlage 1

WAT DOEN BIJ EEN NATUURBRAND?

Naam:

Een natuurbrand is gevaarlijk en slecht voor de natuur. Daarom moet je goed opletten als je gaat wandelen in het bos of op de heide. Deze pictogrammen vertellen je wat je wel of niet mag doen.

Verbind elk pictogram met zijn betekenis. Omcirkel daarna in het groen de pictogrammen die altijd gelden als je gaat wandelen in het bos of op de heide. Na een lange droge periode is er meer gevaar voor brand. Dan gelden er nog extra maatregelen. Omcirkel die in het rood.

●

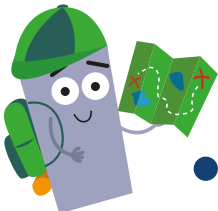
●

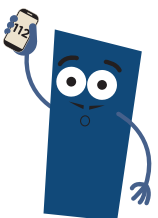
●

●

●

●

- Bel 112 bij brand.
- Ga niet naar het bos.
- Verboden te roken.
- Verboden vuur te maken.
- Neem altijd een gsm en kaart mee als je gaat wandelen.
- Verboden te kamperen.

Wist je dat?

Is er heel veel brandgevaar? Dan kijkt de brandweer vanuit torens extra uit naar branden.

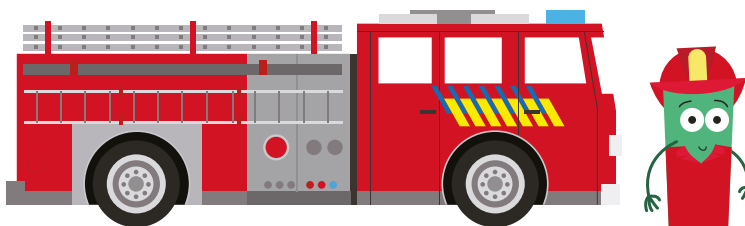
Naam:

WAAR OF NIET WAAR?

Noteer de juiste letter(s) in het groen of rood.

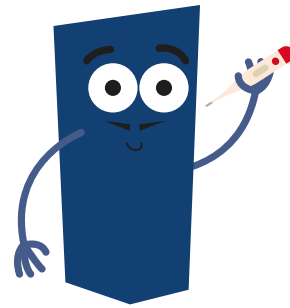
Waar (**W**) of
niet waar (**NW**)

1 Een natuurbrand is altijd de schuld van mensen.	
2 Als het lang warm en droog is, is de kans op bosbrand hoger.	
3 In de winter mag je een vuurtje in het bos maken.	
4 Online kun je opzoeken hoe groot het gevaar op bosbrand in jouw buurt is.	
5 In het bos heeft het geen zin om 112 te bellen, ze vinden je toch niet.	
6 Als er brand is, vlucht je tegen de windrichting in.	
7 De meest brandgevoelige gebieden zijn heide en naaldbos.	
8 Voordat je het bos ingaat, bestudeer je de vluchtroutes.	
9 Na een bosbrand is het vaak nog een hele tijd gevaarlijk in het bos.	
10 Het is slim om een brandblusser mee te nemen als je het bos in gaat.	

DEEL 3 Wat te doen bij ...?

Les 6 / Weet jij wat te doen bij een griep epidemie?

ACHTERGRONDINFO

Griep is een zeer **besmettelijke virusinfectie** met symptomen ter hoogte van de bovenste luchtwegen (neus, keel, luchtpijptakken), die gepaard gaat met koorts, spierpijn, koude rillingen, zweten en een algemeen ziektegevoel. Het virus wordt overgedragen via hoesten, niezen, speeksel en de handen. Griep is besmettelijk vanaf 1-2 dagen voor het verschijnen van de symptomen tot 4-5 dagen erna. Een goede **hoest- en handhygiëne** is belangrijk om de verspreiding van het griepvirus tegen te gaan. Zo moet je zeker je hand voor je mond/neus houden als je moet hoesten of niezen. Was daarna ook meteen je handen. Je kunt ook hoesten in de elleboogplooï. Regelmatig de handen wassen is belangrijk, je kunt ook bv. tijdelijk geen handen schudden.

De griep veroorzaakt elk jaar **epidemieën** die een piek kennen tijdens de wintermaanden. Een epidemie betekent dat een ziekte voorkomt met een grotere frequentie dan normaal in een gegeven populatie.

LESDOELEN

- > De leerlingen weten wat een griep epidemie is.
- > De leerlingen weten dat ze minder risico lopen op griep als ze hygiënisch leven.
- > De leerlingen zijn bereid om veilig en hygiënisch te leven.

MATERIAAL

- > [werkblad](#) (bijlage 1)
- > [antwoordblad](#) (bijlage 2)
- > eventueel kladpapier

LESVERLOOP

1) Instap

Vertel dat jullie een activiteit gaan doen met de titel: *Is er een dokter in de zaal?* Vertel dat de kinderen moeten doen alsof ze op een grote conferentie zijn, waar ze moeten uitzoeken welke geheimzinnige ziekte wereldwijd zoveel slachtoffers maakt. De leerlingen stellen om de beurt vragen aan de leerkracht die hij alleen met ja of nee mag beantwoorden. Kan dat niet, dan is de vraag fout en wordt er geen antwoord gegeven. De kinderen mogen van alles noteren, maar ze mogen niet met elkaar praten of overleggen. Ze schrijven na enkele minuten op een papier (in groep of individueel) om welke ziekte het gaat. De leerkracht turft daarna alle antwoorden op het bord en onthult dat het om een griep epidemie gaat. Hij komt samen met de leerlingen tot de conclusie wat een epidemie eigenlijk is.

2) Kern

Maak duo's in de klas en geef elk duo het [werkblad](#) (bijlage 1). Leg uit dat de leerlingen samen de vakjes met potlood invullen: ze zeggen wat elk picto betekent of tekenen zelf een picto. Bespreek de antwoorden klassikaal en laat de leerlingen de juiste antwoorden met pen of stift op het werkblad zetten.

3) Verwerking

Vertel dat de leerlingen (individueel, per twee of in groepjes) een quiz gaan spelen. Je kunt de quiz ook klassikaal op het digibord spelen. De vragen van de quiz staan hieronder. De leerlingen kruisen op het [antwoordblad](#) (bijlage 2) het goede antwoord aan. Achter elk antwoord staat een letter. Met alle verzamelde letters kunnen ze het woord 'griepvirus' maken.

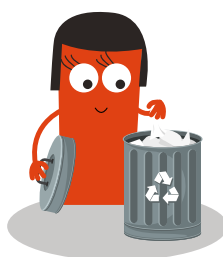
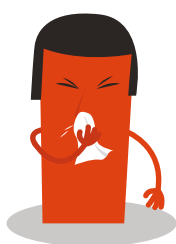
Dit zijn de quizvragen:

- 1 Voor welke groepen is griep extra gevaarlijk?
- 2 Als ik griepigerig ben, kan ik beter naar school gaan, toch?
- 3 Welke zakdoek gebruik ik het best?
- 4 Weet jij wanneer een ziekte een epidemie is?
- 5 Wat zijn de signalen die je lichaam bij griep geeft?
- 6 Is een knuffel gezond als je griep hebt?
- 7 Wat doe jij als je je griepigerig voelt?
- 8 Wat doe je als je moet niezen tijdens de griep?
- 9 Welke tip is juist?
- 10 Wat kun je het best doen als je de griep hebt gehad?

Naam:

WEET JIJ WAT TE DOEN BIJ EEN GRIEPEPIDEMIE?

- 1** Weet jij wat elk pictogram betekent? Schrijf het eronder. Kies uit:
Blijf thuis als je ziek bent. / Gooi je zakdoekjes weg. / Niezen? Bedek je mond en neus met een papieren zakdoek. / Was regelmatig je handen. / Geen zakdoek? Bedek je mond en neus.

.....

.....

.....

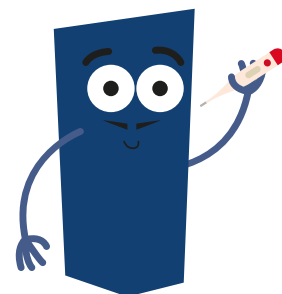
2 Teken nu zelf een pictogram voor deze adviezen.

- Ga niet naar plaatsen met veel mensen.
- Zit niet met je handen aan je neus of mond.
- Drink niet uit hetzelfde glas als een zieke persoon.
- Haal de grieprik als de dokter je dat adviseert.

Naam:

GRIEPEPIDEMIE! WAT DOEN?

Luister goed naar de vragen.

Omcirkel de letter die bij het juiste antwoord hoort.

Antwoord vraag 1

- M Meesters, juffen en klasgenoten
- G Oudere mensen en zieke mensen
- A Reizigers die naar verre landen gaan.

Antwoord vraag 2

- H Ja
- R Nee

Antwoord vraag 3

- F Een stoffen zakdoek, want die is goed voor het milieu.
- I Een papieren zakdoekje, dat je na gebruik meteen kunt weggooien.
- K Een papieren zakdoekje, want dat is lekker zacht.
- J De zakdoek van papa, want die is lekker groot.

Antwoord vraag 4

- N Als iedereen in ons gezin de griep heeft.
- O Als veel mensen in onze wijk de griep hebben.
- A Als bijna iedereen in de klas griep heeft.
- E Als heel veel mensen in België griep hebben.

Antwoord vraag 5

- P Koorts, spierpijn, hoofdpijn en hoesten.
- D Rode ogen, een kriebelneus en hoesten.
- IJ Hoesten, keelpijn en jeukende ogen.

Antwoord vraag 6

- W Ja, dan voel ik me een stuk beter!
- V Nee, dan kan ik anderen besmetten.

Antwoord vraag 7

- T De verwarming hoger zetten, zodat ik het warmer krijg.
- B Buiten ravotten zodat ik veel frisse lucht binnen krijg.
- I Veel drinken en voldoende rusten.

Antwoord vraag 8

- R Papieren zakdoekjes gebruiken en mijn handen wassen met water en zeep.
- C Gewoon niezen, ik ben nu toch al ziek.
- L Mijn hand voor mijn neus houden, zodat ik niemand besmet.

Antwoord vraag 9

- Z Blijf voor de zekerheid een dag thuis als je buurjongen griep heeft.
- X Een hoestdrank maakt je sneller beter als je griep hebt.
- U Raak je neus, mond en lippen niet aan als je griep hebt.

Antwoord vraag 10

- S Je beddengoed op 60 graden wassen.
- V Flink gaan sporten om sneller beter te worden.
- Q Frietjes eten om aan te sterken.

Het codewoord is:

.....

DEEL 3 Wat te doen bij ...?

Les 7 / Weet jij wat te doen bij een stroomonderbreking?

ACHTERGRONDINFO

Een **stroomonderbreking** kan je voor een lange of kortere periode in het donker zetten. Wanneer de elektriciteit plots (onverwacht) uitvalt omwille van een technisch (of ander) probleem spreken we van een **black-out**. Als de elektriciteitsbevoorrading tijdelijk onderbroken wordt, is dat een afschakeling of **brown-out**. Bij een **stroomschaarste** heeft een land op een bepaald moment meer energie nodig dan er beschikbaar is om de behoeften te dekken. Op dat moment kan de afschakelingsprocedure (het afschakelplan) worden toegepast om een volledige black-out te voorkomen.

Het afschakelplan wordt enkel toegepast door de regering bij extreme nood, en indien alle andere maatregelen om het aanbod te verhogen en de vermindering van het verbruik niet voldoen. Het is verstandig om zuinig met energie en stroom om te gaan om stroomschaarste te voorkomen. Bovendien is dat beter voor het milieu, al wordt op dat element in dit lessenpakket niet specifiek ingegaan. Het kan desgewenst door de leerkracht wel benoemd of benadrukt worden.

LESDOELEN

- > De leerlingen denken na over hun elektriciteitsverbruik.
- > De leerlingen beseffen dat wij elke dag elektriciteit nodig hebben.
- > De leerlingen zien in dat onze elektriciteit ergens vandaan komt en dat er een tekort of een technische storing kan zijn.
- > De leerlingen weten wat ze kunnen doen tijdens een stroomonderbreking.

MATERIAAL

- > [quizblad](#) (bijlage 1)
- > vellen papier voor posters, tekenmateriaal

LESVERLOOP

1) Instap

Vraag elk kind iets uit te beelden wat hij graag doet. Hij mag daarbij niet praten of geluiden maken. De andere kinderen raden wat dat is. Schrijf op het bord de activiteit en deel die in twee kolommen in (zonder dat aan de kinderen te zeggen). Eén kolom voor activiteiten waarvoor je stroom nodig hebt en één kolom voor activiteiten waarvoor je geen stroom nodig hebt. Laat de kinderen tot slot raden waarom je die indeling hebt gemaakt. Geef eventueel hints door vragen te stellen als: 'Wanneer kun je deze dingen doen (wijs naar kolom met activiteiten waar stroom voor nodig is)?'

2) Kern

De kinderen noteren in duo's waarvoor zichzelf (en hun gezin) elke dag stroom gebruiken. Help ze eventueel op weg door te zeggen dat ze de dag kunnen overlopen: van opstaan, naar school gaan tot naar bed gaan. Noteer op het bord wat de kinderen benoemd hebben en turf hoe vaak het genoemd wordt. Enkele dingen zouden zeker genoemd moeten worden, zoals verlichting (lampen), telefoneren, koelkast/diepvries, radio/tv/internet.

Denk nu samen na over welke impact een stroomuitval zou hebben. Laat ze hierbij ook wat verder denken dan hun eigen situatie, bv. aan de problemen die hun ouders tegenkomen als ze naar het werk gaan: verkeerslichten en straatlampen die niet werken (dus gevaarlijk op de weg!), verstoord treinverkeer, storing van telefoonverkeer ... Vraag hen ook welke mensen het erg moeilijk kunnen hebben als er geen stroom is? Bv. mensen die slecht ter been zijn, mensen die hoog wonen en die (bv. met een baby) een lift moeten nemen, mensen die om medische redenen stroom nodig hebben (om medische apparatuur te bedienen). Laat dezelfde duo's nu één situatie kiezen waarvoor ze een oplossing bedenken bij stroomuitval. Noteer ook die ideeën.

3) Verwerking

Maak teams of werk in duo's om de [quiz](#) (bijlage 1) te spelen. Je kunt het blad uitdelen en de duo's laten overleggen, en daarna de vragen klassikaal bespreken. Of je leest de vragen eerst voor en laat de leerlingen bij de antwoorden hun handen opsteken.

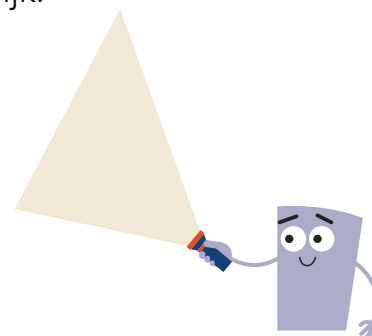
Oplossing: 1. a / 2. c / 3. d / 4. c / 5. c / 6. c / 7. b / 8. a / 9. d

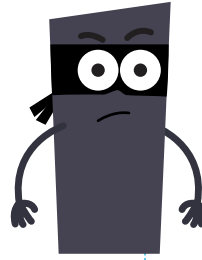

STROOMQUIZ

Naam:

- 1. Er is een tekort aan stroom. Door zuinig te zijn met elektriciteit help ik mee om een stroomonderbreking te voorkomen.**
 - a) Waar
 - b) Niet waar
- 2. Wat is een knijpkat?**
 - a) Een kattenluikje in de deur, waardoor de kat er tussenuit kan knijpen.
 - b) Een luid alarm dat afgaat als de stroom uitvalt.
 - c) Een zaklamp die gaat branden door erin te knijpen.
 - d) Een balletje in de vorm van een kat om in te knijpen.
- 3. Wat is verstandig om te doen als het buiten koud is?**
 - a) De verwarming op het allerhoogst te zetten.
 - b) Lekker buiten gaan spelen, daar word je warm van.
 - c) Onder een dekentje op de sofa gaan liggen, daar word je warm van.
 - d) Een warme trui aantrekken.
- 4. Waarmee verbruik je stroom zonder dat je het merkt?**
 - a) De radio de hele dag laten aanstaan.
 - b) Als je verbinding maakt met internet.
 - c) Apparaten die op stand-by staan, dus die net niet helemaal uitgeschakeld zijn.
 - d) Als je lang onder de warme douche blijft staan.
- 5. Als ik een ruimte verlaat, dan bespaar ik stroom als ik ...**
 - a) ... naar buiten kruip op handen en voeten.
 - b) ... de deur stilletjes open en dicht doe.
 - c) ... alle lampen en apparaten uitschakel.
 - d) ... alle lampen aanlaat, want lampen aandoen kost veel stroom.
- 6. Bij een stroomstoring maak ik het best licht met ...**
 - a) kaarsen
 - b) theelichtjes
 - c) een zaklamp
- 7. Een stroomstoring is altijd onverwacht.**
 - a) Waar
 - b) Niet waar
- 8. Welke zin is juist?**
 - a) Bij een stroomstoring let ik op straat extra goed op.
 - b) Bij een stroomstoring moet je altijd al het eten uit de diepvries weggooien.
 - c) Bij een stroomstoring moet je altijd binnen blijven.
 - d) Bij een stroomstoring hebben vooral kinderen het moeilijk.
Zij kunnen immers niet meer naar tv kijken.
- 9. Als een stroomstoring voorbij is, ...**
 - a) ... gaat het licht vanzelf weer aan.
 - b) ... klinkt er uit de stoppenkast een alarm.
 - c) ... zet ik alle apparaten meteen weer aan.
 - d) ... wacht ik een beetje voor ik alle elektrische apparaten opnieuw inschakel. Zo voorkom ik een nieuwe storing.

Les 8 / Weet jij wat te doen bij diefstal?

ACHTERGRONDIRNFO

Een diefstal kan je dag snel verpesten. Geef daarom zakkenrollers, fietsdieven of inbrekers geen kans. Door goed **zorg te dragen** voor je spullen, verminder je de kans dat ze gestolen worden. Actuele cijfers van misdrijven vind je [hier](#). Het idee van diefstal kan kinderen schrik aanjagen. Daarom focussen we in deze les vooral op preventie van diefstal.

LESDOELEN

- > De leerlingen zien in dat ze hun spullen moeten beveiligen tegen diefstal.
- > De leerlingen weten hoe ze hun spullen kunnen beveiligen tegen diefstal.
- > De leerlingen weten wat ze moeten doen als er iets gestolen wordt.

MATERIAAL

- > digibord
- > stopwatch
- > letterkaartjes (met de letters S, L, E, U, T, E en L)
- > 3 (in de klas verstopte) sleutels, speelgoedmunten of biljetten
- > 5 verstopte touwtjes/schoenveters met verschillende of veel knopen
- > vellen papier en knutselmateriaal

LESVERLOOP

1) Instap

Vraag aan de kinderen waarom er wachtwoorden op de computer zijn. Wie gebruikt er een wachtwoord en waarom? Welke tips hebben ze om een goed wachtwoord te maken en om het geheim te houden? Maak een beveiligd document en zet dat klaar op het digibord. Vertel dat ze het wachtwoord of de code gaan kraken.

Verdeel daarna de klas in groepjes of duo's. Bij elke opdracht kunnen teams een letter verdienen. Met die letters kunnen ze het wachtwoord in elkaar puzzelen. Maar niet elke 'dief' wordt beloond met een letter.

De opdrachten zijn:

- 1 Geef de teams kort de tijd om een van de drie verstopte sleutels te vinden. Bij inlevering van een sleutel laat je de 'dief' het kaartje met de letter U te zien.
- 2 Geef de teams de kans om een van de 5 verstopte touwtjes te vinden. De teams die een touwtje vinden, krijgen de letter L te zien.
- 3 Doe een wedstrijd wie de touwtjes het snelst uit de knoop heeft. Dit team krijgt de letter E te zien.
- 4 Geef elk team kort de tijd om verstopte munten/bankbiljetten te vinden. Het team met het meeste geld krijgt de letter L te zien.
- 5 Fluister een kind van elk team een woord in (bv. zakkenroller, fietsendiefstal, politieagent ...) en laat dat woord steeds aan een ander teamlid door fluisteren. Het laatste teamlid zegt het woord hardop. Is het goed? Dan krijgt het team de letter S te zien.
- 6 Laat elk team binnen een bepaalde tijd een lijst maken met synoniemen voor bijvoorbeeld dief of diefstal. Het team met de meeste goede woorden krijgt de letter E te zien.
- 7 Geef deze cijfercode op: 4956. Elk team moet binnen een bepaalde tijd dit wachtwoord kraken door het in een woord te veranderen. Ze zeggen het woord niet, maar schrijven het op. Het woord is 'dief' (1=a, 2=b, etc.) Elk team dat binnen de tijd het woord vindt, krijgt de letter T te zien.

Elk team probeert de code binnen een bepaalde tijd met de verzamelde letters te kraken. Ze schrijven het woord op een briefje. Elk team mag zich met het briefje bij de leerkracht melden en op zijn computer de code invullen. Let op: dit gebeurt niet op het digibord, zodat andere teams niet kunnen spieken. Maak eventueel een print van het gekraakte bestand. Kan geen enkel team de code kraken en het bestand openen? Puzzel dan klassikaal het codewoord bij elkaar.

2) Kern

Maak op het digibord een mindmap met de kinderen. Zet in het midden de woorden 'Op slot'. Laat kinderen eerst voor zichzelf op een blad opschrijven wat ze op slot doen. Daarna mag elk kind een voorwerp uit het lijstje kiezen en dat omschrijven zonder het woord te noemen. De anderen raden om welk voorwerp het gaat. Daarbij is het niet erg als kinderen soms een woord dubbel omschrijven. Het geraden woord wordt op de mindmap genoteerd.

Bekijk de mindmap en controleer of er voorwerpen (bv. fiets, koffer, auto, dagboek) en gebouwen (bv. deur, poort, garage) en apparaten (bv. gsm, laptop, computer, bankkaart) op staan. Vraag daarna aan de kinderen hoe ze diefstal kunnen voorkomen en wat je kunt doen als er toch iets gestolen wordt. Geef kinderen die ervaring hebben met diefstal even de tijd om die te verwoorden, maar ga niet te diep op de verhalen in.

3) Verwerking

Laat de kinderen in groepjes van vier een poster maken tegen diefstal. De nadruk ligt op tips om diefstal te voorkomen en wat je moet doen als er een diefstal is gepleegd. Geef elk groepje een deelonderwerp: fietsendiefstal, zakkenrollen, diefstal uit huis, winkeldiefstal, tasjesdiefstal, diefstal bankpas of pincode en diefstal wachtwoord of gegevens op computer. Laat kinderen eventueel op het internet (op betrouwbare sites!) naar tips zoeken. Gebruik daarvoor de nuttige [links](#) in dit lessenspakket.

De invulling van de poster is vrij. Kinderen verzinnen of bedenken beelden, slogans, gedichten ... Hang de posters op en laat elk groepje vertellen wat ze gevonden en geleerd hebben.

NUTTIGE LINKS

ALGEMEEN

- risico-info.be
- 112.be • met een speciale [kidspagina](#) voor kinderen met geheugenspel, bingo en tekeningen
- be-alert.be
- mijnnoodplan.be

NOODPLANNING IN SCHOLEN

- onderwijs.vlaanderen.be/nl/noodplanning-scholen-en-internaten-bereid-je-voor-op-een-noodsituatie

KOUDE, HITTE, ONWEER

- kmi.be
- meteo.be/nl/info/bij-meteoz-en-nova • informatie over weerfenomenen voor kinderen

BRAND

- speelnietmetvuur.be • met [kidscorner](#)
- leefbrandveilig.be • bevat infographics en postermateriaal
- Neem ook eens een kijkje op de website van jouw brandweerzone

EERSTE HULP

- onderwijs.vlaanderen.be/nl/ehbo-op-school
- rodekruis.be
- jeugd.rodekruis.be • een rijk aanbod aan online spelletjes en lessenspakketten

INDUSTRIEEL ONGEVAL

- seveso.be

NATUURBRAND

- natuurenbos.be/waarschuwingen

GRIEPEPIDEMIE

- sciensano.be
- e-bug.eu • spelletjes over microben en antibiotica

STROOMONDERBREKING

- offon.be/nl
- onderwijs.vlaanderen.be/nl/stroomtekort-en-afschakelplan

DIEFSTAL

- 1dagniet.be
- Neem ook eens een kijkje op de website van jouw politiezone

NUCLEAIR ONGEVAL

- nucleairrisico.be
- fanc.be

CYBERVEILIGHEID

- safeonweb.be
- childfocus.be/nl/preventie/clicksafe-veilig-internetten • met nuttige informatie op kindermaat
- ccb.belgium.be

TERRORISME

- crisiscentrum.be
- awel.be

Dit educatieve project is een initiatief van het Nationaal Crisiscentrum, in samenwerking met de Algemene Directies Civiele Veiligheid & Veiligheid en Preventie - FOD Binnenlandse Zaken, Rode Kruis-Vlaanderen en het Centrum voor Cybersecurity. De uitwerking werd gerealiseerd door Uitgeverij Averbode.

Met dank aan het Koninklijk Meteorologisch Instituut van België, de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, De Vlaamse Waterweg nv, Leef Brandveilig, Brandweerzone Rand, Vlaamse Overheid – Departement Onderwijs & Vorming, het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle en Politie Antwerpen.

